

УДК 631.4 (477.83)

DOI: 10.18524/2303–9914.2021.1(38).234719

Є. Н. Красєха, доктор біол. наук, проф.**В. І. Тригуб**, канд. геогр. наук, доцент

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру
вул. Дворянська 2, Одеса, 65082, Україна
v.trigub07@gmail.com

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ «ҐРУНТИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»: ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Рецензована колективна монографія «Ґрунти Львівської області» висвітлює багаторічні дослідження генетичної природи, географічного поширення, складу та властивостей основних типів і підтипів ґрунтів Львівської області. Монографія містить: передмову, 10 розділів, список використаної літератури, додаток, відомості про авторів. Текст ілюструється табличним матеріалом, рисунками, сучасними фотоілюстраціями ґрунтових профілів. Сумарний обсяг монографії становить 424 сторінки. Це перша теоретично-практична наукова праця, що містить повноцінну інформацію про стан ґрунтів і ґрунтового покриву Львівщини. Дотепер основним джерелом інформації про ґрунти Львівської області слугували матеріали великомасштабного ґрунтового обстеження, проведеного ще у 1957–1961 роках та висвітлені у публікації Я. Оленчука і А. Николина «Ґрунти Львівської області», що вийшла друком в 1969 році. Рецензована монографія є фундаментальною працею в сфері дослідження ґрунтів, проблем сучасного землекористування та їх охорони.

Ключові слова: ґрунти, Львівська область, сучасний стан, деградація, охорона, поради господареві.

В монографії, яка написана колективом авторів кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів Львівського національного університету імені Івана Франка, інших кафедр університету – геоморфології і палеогеографії, раціонального використання природних ресурсів і охорони природи, ботаніки, фізичної географії, Природничого коледжу, а також науковців інших організацій Львівщини: Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН, Львівської філії державної установи «Інститут охорони ґрунтів України», Львівського національного університету імені Івана Франка, Львівської філії державної установи «Держґрунтохорона», Національного наукового центру «Інститут землеробства НААН України», ІГГК НАН України за редакцією доктора географічних наук, Заслуженого діяча науки і техніки України професора С. П. Позняка («Ґрунти Львівської області», 2020. 424 с.) узагальнено результати багаторічних досліджень генетичної природи, географічного поширення, складу та властивостей ґрунтів Львівської області, проаналізовано сучасні тен-

денції землекористування, заходи щодо подолання деградаційних процесів та їх негативних наслідків, викладено основні поради для землекористувачів.

В передмові висвітлені найважливіші чинники, що впливають на сучасний стан ґрунтів Львівщини, виокремлені основні негативні проблеми щодо використання, відтворення і охорони ґрунтів, недостатній рівень їхнього правового захисту.

В першому розділі монографії детально висвітлена історія дослідження ґрунтів Львівщини: від перших складених геолого-геоморфолого-ґрунтових карт Східної Європи до сучасних досліджень науковців кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів Львівського університету та інших установ і організацій Львівщини.

Детальна характеристика природних чинників ґрунтоутворення подана в другому розділі монографії.

Відомості про структуру і географію ґрунтових ресурсів Львівської області представлені в третьому розділі монографії. На основі цифрової карти ґрунтів області засобами ГІС науковцями кафедри вперше розраховано загальні площі всіх таксономічних ґрунтових одиниць і встановлено структуру ґрунтових ресурсів області; визначено показники сільськогосподарського освоєння основних типів та підтипів ґрунтів.

Види ґрунтових районувань та їх систематизація, що має важливе значення для глибокого пізнання природних умов та закономірностей і конкретних цілей управління сільським господарством на локальному і регіональному рівнях розглянуто в четвертому розділі. Представлено ґрунтово-екологічне районування, районування за ґрунтовим кліматом, агроґрунтове районування, природно-сільськогосподарське районування, агрокліматичне, та ґрунтово-географічне районування Львівської області. До ґрунтово-географічного районування, розробленого науковцями кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів ЛНУ імені Івана Франка, застосовано структурний підхід, що відображає поширення таксономічних одиниць ґрунтового покриву, а не систематичних одиниць ґрунтів (типів і підтипів). У схемі запропонованого районування виокремлені наступні таксономічні одиниці різного рангу: міжрегіональні – ґрунтово-географічна країна; зональні – ґрунтово-біокліматична зона, гірський ґрунтово-висотний пояс; азональні – ґрунтовий край; округ, район, масив.

Генетична природа, географія, склад та властивості ґрунтів Львівщини висвітлено в п'ятому розділі монографії. Особливо цінним є те, що використано результати авторських досліджень і напрацювань як сучасних, так і попередніх років. Науковцями кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів Львівського університету розроблено цифровий варіант карти ґрунтів Львівської області. Їх номенклатура подана згідно з офіційною класифікацією ґрунтів України і дубльована відповідно до WRB, що є однією з піонерних робіт на теренах України.

Окремим розділом розглянуто ґрунти меліоративних систем Львівщини. Подані сучасні дані щодо меліоративного фонду Львівської області та їхнє поширення з представленням карто-схеми меліоративних систем області.

В сучасних умовах питання збереження родючості ґрунтів є пріоритетними. Еколого-агрохімічна оцінка ґрунтів Львівщини представлена в сьомому розділі, в якому значна увага приділена дослідженням вмісту гумусу в ґрунтах, його динаміці за останні 50 років; динаміці орних земель за реакцією ґрунтового розчину; динаміці та розподілу орних земель за вмістом рухомих сполук фосфору. Сучасні негативні тенденції щодо родючості ґрунтів Львівщини (як і інших регіонів України), пов'язані з недостатнім або відсутністю внесення мінеральних та органічних добрив. У монографії представлена багаторічна динаміка (більше 50 років) внесення різних добрив та баланс поживних речовин і гумусу в ґрунтах ріллі області, що дає змогу простежити характер змін його вмісту в умовах існуючої структури посівних площ і рівня застосування мінеральних та органічних добрив.

Безумовно, що сучасний стан землекористування засвідчує посилення комплексу деградаційних явищ, що і розглядається у восьмому розділі монографії. Особливу увагу приділено типології деградації ґрунтів, визначено всі види деградації ґрунтів і земель області; розглянута природно-антропогенна трансформація ґрунтів та необхідний комплекс заходів для запобігання деградації ґрунтово-земельних ресурсів.

Відродження інституту земельної власності, формування ринку землі, а, відповідно, механізму регулювання земельних відносин неможливі без об'єктивної оцінки земель і ґрунтів. Питання бонітетної та вартісної оцінки ґрунтів з урахуванням сучасних методологічних і сучасних підходів представлені в дев'ятому розділі.

В умовах існування різних форм власності на землю важливим є раціональне, еколого-безпечне використання ґрунтово-земельних ресурсів усіх власників землі. Не всі землевласники є професійно зорієнтовані, тому важливим є надання основних правил і порад щодо покращення стану ґрунтів та підвищення їх родючості, що і розглядається в останньому розділі монографії.

Висновок. Колективна монографія «Ґрунти Львівської області» охоплює широке коло сучасних проблемних питань і є вагомим внеском в розвиток не лише регіонального ґрунтознавства. Наукові та методичні розробки можуть бути використаними в інших регіонах України, особливо в умовах уведення ринку землі та переходу на принципи збалансованого землеробства. Широке коло представлених у монографії наукових досліджень у галузі ґрунтознавства, екології і землеробства будуть корисними як для науковців, так і інших фахівців та землекористувачів, студентів, аспірантів.

Надійшла 01.05.2021

Е. Н. Красеха, доктор биол. наук, профессор
В. И. Тригуб, канд. геогр. наук, доцент
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра географии Украины, почвоведения и земельного кадастра,
ул. Дворянская 2, Одеса, 65082, Украина
v.trigub07@gmail.com

КОЛЛЕКТИВНАЯ МОНОГРАФИЯ «ПОЧВЫ ЛЬВОВСКОЙ ОБЛАСТИ»: ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ И ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ

Рецензированная коллективная монография «Почвы Львовской области» отображает многолетние исследования генетической природы, географического распространения, состава и свойств основных типов и подтипов почв Львовской области. Монография содержит: предисловие, 10 разделов, список использованной литературы, приложение, сведения об авторах. Текст иллюстрирован таблицами, рисунками, современными фотографиями почвенных профилей. Общий объем монографии составил 424 страницы. Это первая теоретико-практическая научная работа, которая содержит полноценную информацию о состоянии почв и почвенного покрова Львовской области. До настоящего времени основным источником информации о почвах области были материалы крупномасштабного почвенного обследования, проведенного еще у 1957–1961 годах и освещенные в публикациях Я. Оленчука и А. Николина «Ґрунти Львівської області», которая вышла с печати в 1969 году. Рецензированная монография является фундаментальной научной работой в области исследования почв, проблем современного землепользования и их охраны.

Ключевые слова: почвы, Львовская область, современное состояние, деградация, охрана, советы хозяину.

E. N. Krasekha

V. I. Trigub

Odessa I. I. Mechnikov National University,
Department of Geography of Ukraine, Soil Science and land registry,
Dvorianskaya St., 2, Odessa, 65082, Ukraine
v.trigub07@gmail.com

COLLECTIVE MONOGRAPH «SOILS OF THE LVIV REGION»: THEORETICAL AND PRACTICAL SIGNIFICANCE

Abstract

The peer-reviewed collective monograph “Soils of the Lviv region” reflects long-term studies of the genetic nature, geographical distribution, composition and properties of the main types and subtypes of soils in the Lviv region. The monograph contains: a preface, 10 chapters, a list of used literature, an application, information about the authors. The text is illustrated with tables, figures, modern photographs

of soil profiles. The total volume of the monograph is 424 pages. This is the first theoretical and practical scientific work, which contains full information on the state of soils and soil cover in the Lviv region. Until now, the main source of information about the soils of the region were the materials of a large-scale soil survey carried out in 1957–1961 years and consecrated in the publications of Y. Olenchuk and A. Nikolin “The soils of Lviv region”, which was published in 1969. The peer-reviewed monograph is a fundamental scientific work in the field of soil research, problems of modern lands use and protections.

Key words: soils, Lviv region, current state, degradation, protection, advice to the owner.